

“ Toestand waterkwaliteit en vooruitzichten voor de Ieperlee, Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek anno 2026 “

De belangrijkste toevoer waterlopen van de Ieperlee zijn de Bollaertbeek en de Kleine Kemmelbeek. De Kleine Kemmelbeek ontspringt op de Kemmelberg en stroomt via de Dikkebusvijver naar de Ieperlee ter hoogte van Ieper. De Bollaertbeek ontspringt ook op de Zuidwestvlaamse heuvelrug en verandert ter hoogte van het overstromingsgebied de Verdronken Weiden van naam naar Ieperlee. Ter hoogte van Drie Grachten mondt de Ieperlee uit in het Kanaal Ieper-IJzer.

De Ieperlee stroomopwaarts Ieper, met als belangrijkste toevoerende waterlopen Bollaertbeek en Kleine Kemmelbeek, is een aandachtsgebied klasse 5.

Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen, aanwezigheid lokale waardevolle OWLn) Het gebied maakt deel uit van het onttrekkingsgebied voor de waterproductiecentra Zillebeke en Dikkebus. Een goede waterkwaliteit verhoogt de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterproductie.

[Zie: Integraal Waterbeleid – IJzerbekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur
13 juni 2025]

1. Waterkwaliteit

a) Hoeveel staat men?

De biologische toestand voor de Bollaertbeek is slecht omdat er geen macrofyten of waterplanten in voorkomen. Ook de macro-invertebraten of kleinere ongewervelden hebben het moeilijk bij een nog te laag zuurstofgehalte en te veel voedingsstoffen (fosfor en stikstof). De Kleine Kemmelbeek of Dikkebusbeek is één van de weinige beken in het IJzerbekken met een vrij goede biologische beoordeling.

Het oppervlaktewater van dit afstroomgebied wordt gebruikt voor drinkwaterproductie. Het ruw water wordt gewonnen uit de Dikkebusvijver en de Verdronken Weiden/Zillebekevijver. Omwille van te hoge pesticiden concentraties voor drinkwaterproductie (deze normen zijn voor sommige pesticiden een stuk strenger dan de milieukwaliteitsnormen) kan gedurende enkele maanden van het jaar geen water ingenomen worden.

De Watergroep en Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) zorgen er samen voor dat eventuele vervuiling vanuit de Bollaertbeek zo veel mogelijk omgeleid wordt via de bestaande bypass en niet in het spaarbekken van de Verdronken Weiden terecht komt. De Watergroep voert regelmatige kwaliteitscontroles en staalnames van het water van de Bollaertbeek uit en op momenten dat daaruit blijkt dat de waterkwaliteit niet voldoende blijkt om volgens de normen voor water voor drinkwaterproductie binnen te laten in het spaarbekken van de Verdronken

Weide, dan wordt dit water via de stuwklep net opwaarts de spoorweg tegengehouden en rond het spaarbekken omgeleid via de bestaande bypass. VMM ondersteunt de waterbeheerders en De Watergroep met continue monitoring van de waterkwaliteit van de Bollaertbeek in functie van het waterbeheer rond Ieper (Verdronken Weiden of bypass IJzerwegbeek). Deze continue monitoring laat toe om te anticiperen op piekbelasting door overstortwerking of incidenten.

Een bijkomende uitdaging vormen cyanobacteriën (of blauwalgen) in warme, droge perioden onder invloed van te veel voedingsstoffen (fosfor en stikstof) in het water. Sommige bevatten toxines en bemoeilijken het zuiveringsproces.

Bij afsterven kunnen de toxines in oplossing komen in het water. Ze zijn dan schadelijk voor mens en dier, waardoor waterrecreatie in deze periodes wordt verboden.

In 2024 werd fase 4 van het rioleringsproject "Collector overwelfde Ieperlee" in het centrum van Ieper door Aquafin afgewerkt. (project 96546HD)

De hellende percelen in de valleien van deze waterlopen zijn gevoelig voor erosie.

De Kleine Kimmelbeek voert tonnen sediment af richting de Dikkebusvijver die steeds frequenter moet gebaggerd worden en dat tegen een hoge kostprijs. Samen met de goede vruchtbare grond komen ook veel nutriënten en pesticiden in de grachten en beken terecht, wat rechtstreeks een invloed heeft op de waterkwaliteit. In het landbouwlunchcafé van 9 juli 2024 kon de provincie positieve resultaten meegeven. Het aantal overschrijdingen van de milieukwaliteitsnormen voor gewasbeschermingsmiddelen is sterk gedaald in de Bollaertbeek en Kleine Kimmelbeek. De piekconcentraties van bepaalde actieve stoffen zijn ook opmerkelijk lager dan enkele jaren terug. En de slibmetingen op Dikkebusvijver, die de provincie onlangs liet uitvoeren, toonden aan dat de hoeveelheid slib op de bodem van Dikkebusvijver minder snel aangroeit dan de periode voordien.

Het Water-Land-Schap 1.0 project Robuuste Waterlopen Westhoek bestond in een eerste fase (2020-2023) uit het testen van verschillende demomaatregelen om erosie en puntvervuiling van pesticiden tegen te gaan en zo de waterkwaliteit te verbeteren én een leefbare landbouwbedrijfsvoering en duurzame voedselproductie te blijven garanderen: grasbuffer- of graskruidenstroken, plantaardige dam, inwerken van stro of houtsnippers, inrichten van een overstromingsland. Enkele demomaatregelen zijn verlengd tot eind 2024 en er werd een nieuw voorstel demomaatregelen goedgekeurd voor de periode 2025-2027.

Het betreft onder andere de aanleg van een houthakseldam, niet-kerende bodembewerking, mechanische onkruidbestrijding en een biologisch alternatief voor metaldehyde. De landbouwers worden voor deze maatregelen begeleid door een veldwerker in opdracht van de provincie en De Watergroep. Deze aanspreekpunten op het veld zijn hoogst noodzakelijk voor het breed ingang vinden van dergelijke maatregelen. En duidt daarbij op het knelpunt van projectgebonden personeelscapaciteit, waardoor dergelijke begeleiding niet breed kan worden uitgerold.

Bij het Agentschap Landbouw en Zeevisserij wordt niet ingezet op een gebiedsgerichte begeleiding op het terrein van maatregelen van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), zoals ecoregelingen, milieu-, klimaatgerelateerde en andere beheersverbintenissen en investeringen .

b) Wat staat er te gebeuren?

De overgang naar de tweede fase van het project werd ingezet om van demomaatregelen naar een gebiedsprogramma te kunnen overgaan.

In 2023 stelden de partners van het Water-Land-Schap 1.0 project Robuuste Waterlopen Westhoek samen met de stakeholders een concreet en breed gedragen actieplan op om ook in de komende jaren erosie van bron tot monding aan te pakken. Het actieplan is opgebouwd rond de krachtlijnen erosiebestrijding, waterkwantiteit, waterkwaliteit, landschapontwikkeling, communicatie, sensibilisatie, beheer en monitoring.

De gemeenten Heuvelland en Ieper en Aquafin werken verder aan de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur. Zowel de rioleringsgraad (72%) als de zuiveringsgraad (71%) zijn nog relatief laag (bron: AWIS-databank VMM 2021). Een belangrijk deel van het huishoudelijk afvalwater (13%) zal in de toekomst via IBA's worden gesaneerd. In de afstroomzone van de Ieperlee, met de begrenzing van het stroomgebied zoals gedefinieerd in de SGBP, zijn ongeveer 39% van de te plaatsen IBA's effectief geïnstalleerd. In het afstroomgebied liggen nog verschillende rioleringsprojecten met hoge GUP prioriteit, zoals rond Voormezele en Zillebeke. De sanering van het gehucht Sint-Elooi is prioritair, maar deze cluster wordt doorsneden door gewestwegen en is daarom afhankelijk van de planning van het Agentschap Wegen en Verkeer. De stad Ieper plant via een subsidieproject de aanleg van een decentrale zuivering voor de woningen langs de Komenseweg (W223077).

Momenteel worden geen overstorten bemeten. Ook in de toekomst zal dit niet gebeuren door Aquafin.

De RWZI's die lozen in dit waterlichaam (Kemmel en Wijtschate) halen zeer goede zuiveringsresultaten met uitzondering van fosfor. De zuiveringsrendementen voor deze parameter zijn zeer laag omwille van het ontbreken van chemische defosfatatie die - voor alle duidelijkheid - ook niet wordt opgelegd noch in Vlarem noch in de afgeleverde vergunning.

Het Blue Deal project Klimaatrobuuste inrichting regio Ieper voorziet om het overstortwater van de bovengemeentelijke collector van Aquafin afwaarts de Kalleputstraat in Voormezele niet langer rechtstreeks in de Bollaertbeek te lozen, maar eerst door een natuurlijk zuiverend systeem te laten stromen (8A_E_0424). Via dit project wordt piekbelasting door overstortwerking op de Bollaertbeek vermeden. Het bestek voor het voortraject werd in 2023 gegund. In 2025 wordt door de provincie de uitvoering verder voorbereid.

Verder kon de provincie dankzij dit Blue Deal project de vrije vismigratie op de Bollaertbeek terug mogelijk maken. Daartoe zijn op een aantal locaties steenbestortingen uitgevoerd om het natuurlijke verval van de Bollaertbeek te herstellen.

Inagro is erosiecoördinator voor onder andere de stad Ieper en de gemeente Heuvelland. Er is een erosiedam aangelegd met middelen van het Waterlandschapsprogramma Robuuste Waterlopen Westhoek voor de Kriekstraat in Heuvelland langs de Willebeek (8B_A_0155). Verder worden knelpunten langs het Bijlanderpad in Ieper bekeken en mogelijke oplossingen onderzocht voor de Ieperstraat in Heuvelland en de Weduwestraat in Ieper.

Het Agentschap voor Wegen en Verkeer (AWV) is verantwoordelijk voor het beheer van de baangrachten langs gewestwegen.

In de bovenstroomse omgeving rond Ieper en Heuvelland wil AWV in overleg met de partners (Departement Omgeving, provincie, VLM, VMM,... en Inagro als erosiecoördinator) en betrokken aangelanden het functioneren van de baangrachten optimaliseren door deze te herprofilen naar infiltrerende grachten met vertraagde afvoer [Weerbare Westhoek EFRO/FIO A14], gecombineerd met erosiewerende maatregelen (via erosiebesluit).

De ecologische oeverinrichting van de Ieperlee tussen de Weverijstraat en de Molenweg (afwaarts het ingekokerde traject) in het centrum van Ieper (8A_D_0153) zal de buffer- en afvoermogelijkheden verder optimaliseren en het zelfzuiverend vermogen van de waterloop verhogen.

Een hermeandering van de Bollaerbeek opwaarts Ieper (Verdronken Weide) zorgt voor verhoogde retentie en ecologisch herstel en biedt een mogelijkheid tot inschakelen van het gebied als extra buffermogelijkheid. Het zelfzuiverend vermogen van de Bollaertbeek opwaarts de Verdronken Weide wordt beter en kan zo de impact van eventuele vervuiling verminderen. Aanvullend loopt een onderzoek naar mogelijkheden voor een zuiverend wetland om het water van de Bollaertbeek nog meer te zuiveren vooraleer het wordt binnengelaten in het spaarbekken van de Verdronken Weide voor waterproductie.

2. Visgegevens

Er werden geen recente visbestandgegevens gevonden in de INBO-VIS databank.

Er werd wel een afvissing door INBO uit 2009 gevonden.

Het Ieperlee werd bevist op één locatie en men ving er volgende 3 soorten: baars, riviergrondel en een snoek. De vangst is laag en bestaat vooral uit kleine grondeltjes tussen 3,5 cm en 5cm. De index scoorde een 'ontoereikende kwaliteit'.

[Zie: Van Thuyne,G. en Breine, J. (2010). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2009. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2010 (rapportnr.42). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: de Tabellen in bijlage.]

Wolvertem, januari 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN 2009

3.5.2 Het Kanaal van Ieper naar Komen, Ieperlee, Stenensluisvaart, Houtensluisvaart en Noordkantvaart.

3.5.2.1 Ligging van de staalnameplaatsen

Tabel 59: Situering van de staalnameplaatsen in het IJzerbekken bemonsterd in het najaar van 2009

Nummer	X	Y	Naam	Namen	Gemeente	Omschrijving
22000050	44820	171728	KANAAL VAN IEPER NAAR KOMEN		Ieper	Tulpenlaan. thv Tempelhof
22000100	45211	173021	KANAAL VAN IEPER NAAR KOMEN		Ieper	Diksmuideweg. 300m voor monding kanaal Ieper-IJzer
22022050	45927	170612	IEPERLEE		Ieper	Komense weg. ter hoogte van 'Verdronken Weide'
23336100	42940	188004	STENENSLUISVAART	Stenenensluisvaart - Steenbeek - s' Graveneikbeek	Diksmuide	tussen Blankaart en Rillebroek
23336150	41947	189007	STENENSLUISVAART	Stenenensluisvaart - Steenbeek - s' Graveneikbeek	Diksmuide	aan de ijzer
23370100	43278	188725	HOUTENSLUISVAART	Houtensluisvaart - Ronebeek - Lovershoekbeek	Diksmuide	Rille
23383100	42828	188689	NOORDKANTVAART		Diksmuide	Noordbroekstraat

3.5.2.4 Visbestandgegevens

Tabel 62: Overzicht van de aangetroffen vissoorten en het totaal aantal soorten (N) op de verschillende locaties

Nummer		baars	bittervoorn	blankvoorn	brasem	giebel	karper	kleine modderkruiper	kolbie	kopvoorn	paling	pos	rietvoorn	riviergrondel	snoek	zeelt	Totaal
22000050	KANAAL VAN IEPEER NAAR KOMEN	*		*	*					*		*					5
22000100	KANAAL VAN IEPEER NAAR KOMEN	*		*		*			*		*	*			*		7
22022050	IEPERLEE	*												*	*		3
23336100	STENENSLUISVAART	*									*		*		*	*	5
23336150	STENENSLUISVAART	*	*	*	*			*	*			*	*	*	*		10
23370100	HOUTENSLUISVAART						*	*			*		*		*		5
23383100	NOORDKANTVAART	*									*				*	*	4

Tabel 64: Overzicht van de visindexwaarden (in EQR) en hun appreciatie

Nummer	Naam	EQR	Appreciatie
22000050	KANAAL VAN IEPEER NAAR KOMEN	0,37	ontoereikend
22000100	KANAAL VAN IEPEER NAAR KOMEN	0,37	ontoereikend
22022050	IEPERLEE	0,27	ontoereikend
23336100	STENENSLUISVAART	0,35	ontoereikend
23336150	STENENSLUISVAART	0,45	matig
23370100	HOUTENSLUISVAART	0,37	ontoereikend
23383100	NOORDKANTVAART	0,38	ontoereikend

CIW – oppervlaktewaterlichamen – IJzerbekken

<p>▫ Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none">• Karakterisering• Doelstellingen• Druk en impactanalyse• Beoordeling• Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen• Toekomstverkenning• Reductiedoelen en afwijkingen	VL05_5	IEPERLEE + VERWEZEN KANAAL IEPER-KOMEN	Ieper
<p>▫ Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde</p> <ul style="list-style-type: none">• Karakterisering• Doelstellingen• Druk en impactanalyse• Beoordeling• Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_5	BOLLAERTBEEK	Heuvelland, Ieper
<p>▫ Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde</p> <ul style="list-style-type: none">• Karakterisering• Doelstellingen• Druk en impactanalyse• Beoordeling• Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_8	IEPERLEE	Ieper, Langemark-Poelkapelle, Lo-Reninge